

ע"י צדקה השיב פינחס את חמת ה' / איזו צדקה עשה פינחס / אסור לקחת צדקה מגוי המעשה בזכריה הכהן שנהרג בבית המקדש / התכללות נשמות נדב ואביהוא בפינחס מדוע לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי / סילוק הנבואה מפינחס 200 שנה וכיצד חזרה המלאך סנדלפו"ן מעלה את התפילות/ יצחק פרחי נשמתו בעקידה והרוויח מזה כיצד היחס לאהרן מבטל את ביזוי השבטים/ מיהו שאול בן הכנענית

חידוש הגאון מוילנא שע"י צדקה פינחס השיב את חמת ה'

א. "פינחס בן אלעזר בן אהרן הפכה ה' את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם וכו'" (במדבר כה, יא), הגאון מוילנא בספרו 'דברי אליהו', בענין "מחצית השקל", כתב: שבמילה 'מחצית' מרומז הכוח הגדול שיש לצדקה. כי האות האמצעית שבמילה 'מחצית' זו צ' – צדקה. והאותיות שצמודות אליה משני הצדדים זה ח"י ח' מימין וי' משמאל, והאותיות הרחוקות זה 'מת'. והרמז במילה מחצית שע"י שאדם נותן צדקה ע"י זה הוא ניצל ממיתה וזוכה לחיים, כמו שכתוב (משלי י, ב) "וצדקה תציל ממות".

אומר הגאון מוילנא שזה גם הענין שהיה כאן אצל פינחס, שכתוב: "פינחס בן אלעזר ... השיב את חמתי וגו'", אם נתבונן במילה 'חמתי' באמצע יש אותיות 'מת', והאותיות הרחוקות ח"י, כלומר שפינחס ראה 'חמתי' שזה 'מת', והאותיות חי הם רחוקות, ומה עשה פינחס? הכניס את ה-צ' – שזה צדקה, ועשה מ'חמתי' מחצית, שאותיות ח"י הם באמצע ואותיות מ'ת רחוקות.

ושאל הגאון מוילנא איפה ראינו במעשה פינחס שהוא עשה צדקה? והוא עונה תשובה מעניינת, שפינחס נתן את הגוף שלו כצדקה. מה המקור לכך? יש גמרא בסנהדרין (דף פב) שאומרת, אילו היה נהפך זמרי והרגו לפינחס לא היה (זמרי) נהרג עליו, שכן פינחס רודף הוא. ההלכה שעשה פינחס 'קנאים פוגעים בו', זה הלכה מיוחדת, שהיא לא נמצאת בשולחן ערוך הרגיל, אע"פ שנפסק בשולחן ערוך (אבן העזר סי' ט"ז ס"ב) ההלכה הזאת שהבועל נוכרית קנאים פוגעים בו, אבל זה רק אם אתה קנאי באמת, זה לא שזה מותר לגמרי לכל אחד, ולכן אם היה זמרי מתהפך והורג לפינחס הוא לא היה מתחייב עליו, כי פינחס היה לו דין רודף. ועוד אומרת הגמרא, שאחד הנסים שנעשו לפינחס שהיו שם בני שבט שמעון הם היו יכולים להרגו, ולא הרגו אותו. ולכן אומר הגאון מוילנא, שהצדקה שעשה פינחס שהוא נתן והקריב את כל הגוף שלו למצווה הזאת, שמסר את נפשו למען עם ישראל להציל אותם מהמגפה, וזה נחשב שנתן צדקה את גופו, ובוה הוא הכניס את האות צ' בתוך 'חמתי' והפך את 'חמתי' ל-'מחצית' שזה הענין של צדקה.

הצדקה שעשה פינחס לפי דברי רבינו - הקנאה היא צדקה

ב. וזה הזכיר לי שרבינו בליקוטי מוהר"ן מפרש את זה יותר פשוט, והכוונה על תורה ס"ה (תניינא). ואומר רבינו וז"ל: "כְּשֶׁמִקְנֵאִין קְנָאת ה' צְבָאוֹת, (זה) נְחָשֵׁב כְּמוֹ צְדָקָה" – זאת אומרת כשאדם עושה דבר של קנאה לכבוד הקב"ה, הדבר הזה נחשב לו כמו צדקה.

ולכאורה הדבר קשה מה הקשר בין קנאה לבין צדקה, זה שני נושאים שונים לחלוטין? מובא במדרש (ויקרא רבה לד, טז) כשאדם נותן צדקה הוא מציל את העני מחירוף וגידוף כלפי מעלה ח"ו, כי העני יושב בביתו ומתערעם, יש לו טענות על הקב"ה ואומר, רבש"ע זה לא הוגן, גם אני נבראתי בעולם כמו החבר שלי, למה לחבר שלי יש פרנסה, ולי אין? ושואל שאלות וטוען טענות, שהמשותף לכולם זה ח"ו חירוף וגידוף כלפי מעלה. ואז בא יהודי טוב ונותן לו 100 שקל לצדקה. העני כל כך שמח ומתחיל לשבח ולהודות לקב"ה. ולכן כשאדם שנותן צדקה הוא בעצם מציל את העני מחירוף וגידוף, ולא רק זה הוא אדרבה הוא משבח לקב"ה.

אותו דבר כשמקנאים קנאת השם צבאות, יש מישהו שמחרף ומגדף כלפי מעלה, או שעושה מעשים כמו שעשה זמרי שהם ביזוי כלפי מעלה (שנשיא שבט מישראל יעשה כזה מעשה נתעב), והיה חימה ודין ח"ו על ישראל, וברגע שבא פינחס וקנא את קנאת הקב"ה, הוא קידש את השם, וביטל את החירוף והגידוף שנעשה במעשה זמרי, יוצא שיש צד שיה בין צדקה לבין קנאה, ששניהם הופכים את החירוף והגידוף לקידוש השם, וכמו שהעני משבח את הקב"ה כשנותנים לו צדקה, כך נעשה קידוש השם כשמקנאים קנאת ה'.

כשגוי עושה צדקה הוא מחרף ומגדף את ישראל. לא לקחת צדקה מגוי

ג. רבינו מביא ראייה לדבריו שקנאה חשובה כצדקה: "כְּמוֹ שְׁפָתַי הַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק הַשְּׁתַּפִּין עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ רז"ל (בְּבֵא פְתָרָא י'): "צְדָקָה תְּרוֹמֶם גּוֹי" – אֵלֹה יִשְׂרָאֵל, וְיִחְסֵד לְאֲמִים חֲטָאת" – אֵלֹה הָעֹבְדִים, שְׁכַל חֶסֶד שְׁעוֹשִׁין וְכו' (הוא לחרף ולגדף את ישראל). וביאור הדברים, עם ישראל כשנותנים צדקה זה מרומם אותם, כמ"ש "וצדקה תרומם גוי" – זה מרומם את ישראל, והם חשובים כלפי הקב"ה. אבל בגוים נאמר "ויחסד לאמים חטאת", החסד של האומות נקרא 'חטאת', כי כל חסד שהם עושים – זה בשביל לחרף ולגדף את ישראל. ומה החירוף הגידוף? בפשטות הכוונה: כשהם עושים צדקה עם ישראל החירוף והגידוף הוא, 'תראו אתם מסכנים לא דואגים לעצמכם, ואנחנו הגויים נותנים צדקה בשביל עם ישראל'.

דרך אגב מאוד חמור הדבר הזה לקחת צדקה מגויים, הגמ' בסנהדרין (דף כ"ב) אומרת, שאם אדם לוקח צדקה מגוי באופן שאינו פיקוח נפש, אם זה היה בפרהסיא הוא פסול לעדות (וכן נפסק בשו"ע חו"מ לד, יח. וביררה דעה סימן רנד, א). ועוד מבואר בגמ' בבא בתרא (דף י'): שאם לוקחים צדקה מגויים זה מרבה להם זכויות. ולכן יש בזה כל מיני תנאים והגבלות מתי מותר לקחת צדקה מגוי. אבל הדבר הכי חמור זה לקחת מגוי צדקה לעניים, וכמו שמבאר הש"ך (ביררה דעה שם ס"ק ד') משום שצדקה מכפרת.

עוד יש להוסיף טעם, שבלקחת צדקה מגוי עושה בזה חירוף וגידוף כלפי מעלה, שעם ישראל לא מפרנסים את העניים שלהם, עד שצריך שהגויים ייתנו לעניים שלנו. יש פוסקים שאומרים קולא שלישיבות זה יותר קל, שהרי גוים מתנדבים קרבן לבית המקדש, ומותר לקחת תרומה מגוי להחזקת התורה בישיבה, וכן לבתי חולים זה גם יותר קל. אבל מצות צדקה לעניים מגוי זה אסור, ויש בזה

החסד אשר עשה יהודע אביו עמו ויהרג את בנו, וכמותו אמר ירא ה' ויִדְרֹשׁ". ומבואר במדרש (קהלת רבה ג, טז) את מוצא בשעה שעלה נבזראדן להחריב את ירושלים רמו הקב"ה לאותו הדם שיהיה תוסס ועולה רנ"ב שנה מן יואש עד צדקיה מה עשו גרפו עליו כל עפר ועשו כל ערמה ולא נח והיה הדם תוסס ומרתית. ומובא בגמ' בגיטין (דף נז:) אשכחיה (ראה נבזראדן) לדמיה דזכריה דהוה קא מרתח וסליק (שהוא רותח ועולה), אמר: מאי האי (שאל את הכהנים מה זה)? אמרו ליה: דם זבחים דאשתפוך. אייתי דמי ולא אידמו, (הביא בהמות ושחט אותם, והשווה את הדם, ולא היה דומה) אמר להו: אי אמריתו לי – מוטב, ואי לאו – מסריקנא לבשרייכו במסרקי דפרזלי (אם תגלו לי מה הדם הזה מוטב, ואם לא אסרוק את בשרכם במסרקות של ברזל). אמרי ליה: מאי נימא לך, נבייא הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא, קמינן עילויה וקטלינן ליה (היה נביא שהיה מוכיח אותנו לעשות את רצון ה', וקמנו עליו והרגנו אותו), והא כמה שנין דלא קא ניח דמיה (וכמה שנים שלא נח דמו). אמר להו: אנא מפיסנא ליה (אמר להם אני אפיס אותו). אייתי סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה קטל (הרג) עילויה ולא נח, בחורים ובתולות קטל עילויה ולא נח, אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח, א"ל: זכריה, זכריה, טובים שבהן איבדתים, ניחא לך דאבדינהו לכולהו? כדאמר ליה הכי נח (כשאמר כך נבזראדן מיד נח דם זכריה).

ועל זה נאמר הפסוק באיכה (יב, כא) "דָּאָה ה' וְהִבִּיטָהּ לְמִי עוֹלָלָתָּ פֶה ... אִם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ אֲדָנִי פֶהָן וְנִבְיִא", שאמרו ישראל ראה ה' כמה נהרגו בבית המקדש ע"י נבזראדן, ועל זה השיבה רוח הקודש "אם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ אֲדָנִי פֶהָן וְנִבְיִא" – שכל זה עונש על שהרגו את זכריה הכהן הגדול בבית המקדש שהוא היה כהן ונביא.

נבזראדן קינא קנאת ה' צבאות, ובוזה שהוא קינא על זה שרצחו את זכריה בבית המקדש, ואז זה נקרא שהוא עשה 'צדקה'. מה הצדקה שהוא עשה כלפי מעלה? לקנאות קנאת השם. שבוזה יצא הקטרוג של זכריה שנהרג בבית המקדש ועל זה נהרגו כולם בקנאת נבזראדן. ומזה רואים שקנאה היא בחינה של 'צדקה'.

לפי זה גם נבין את פירוש הגאון מוילנא, שהסביר שפינחס הכניס את האות צ', והפך את 'חמת' ל-'מחצית' השקל בחינת צדקה. ואז הוא קירב את האותיות 'חי' לאמצע, וניצלנו מהאותיות 'מת', ואיזו צדקה הוא עשה? לפי דברי רבינו הקנאה של פינחס היא בעצמה הצדקה שעשה פינחס בן אלעזר. בצדקה כתוב את הפסוק הידוע (משלי ג, ב) "וּצְדָקָה תַצְלִיל מִמָּוֶת". והצדקה של פינחס הצילה את כל עם ישראל מ'חמת'.

פינחס פרחת נשמתו והתפללה בנשמות נדב ואביהוא וחזר לחיות

ה. בזוהר הקדוש כתוב, שהמעשה של פינחס הציל קודם כל את פינחס בעצמו ממיתה, ואומר הזוהר (ח"ג דף ר"י.) שבאותה שעה שעשה פינחס את מעשה הקנאה, ודקר את כוזבי ואת זמרי, באו שבט שמעון שלופי חרבות ורצו מיד להרוג את פינחס. ואומר הזוהר הקדוש שמרוב פחד פרחת נשמתו של פינחס. וכשעלתה נשמתו אז היא מצאה את נשמת נדב ואביהוא, שהם נפטרו קודם זמנם, ונשמות שנפטרות קודם זמנם הן לא נמצאות לא למטה ולא

חירוף וגידוף שהגוים מחרפים אותנו, ולכן לפי ההלכה אסור לקחת צדקה מגוי לעניים. ולכן כתוב בגמרא: "וצדקה תרומם גוי", כשעם ישראל עושים צדקה זה מרומם אותם, אבל "חסר לאומים חטאת", כשאומות העולם עושים צדקה זה בשביל לחרף ולגדף.

ומסיים רבינו: וְהִבְיִאוּ רֵאִיָּה מִנְּבוֹזְרָאדָן, ע"ש. וכתבו התוספות שם: "וּנְבוֹזְרָאדָן עָשָׂה אֶזְ צְדָקָה, שְׁקִנְא לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא". עכ"ל. נבזראדן שהוא שר הטבחים של נבוכנצאר מלך בבל, עשה איזה צדקה, וחירף וגידף, כמ"ש (ירמיהו מ, ב-ג): "וַיִּקַּח רֶב טַבָּחִים לְיַרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה' אֱלֹהֶיךָ דָּבַר אֶת הַרְעָה הַזֹּאת ... וַיַּעַשׂ ה' כַּאֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד חֲטָאֲתָם לֵה' וְלֹא שָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְהִיָּה לְכֶם הַדָּבָר הַזֶּה" נבזראדן בא ואומר לירמיה, שכל מה שהוא הרג ושחט מישראל, וכן בכל הדברים הנוראים שעשה בבית המקדש, הכל זה בגלל שהקב"ה כועס עליהם והוא מעניש אותם על ידו, והוא חרף וגדף את עם ישראל, שהם ח"ו חוטאים ורשעים, ולכן כל זה מגיע להם, ושהוא קינא להקב"ה, והתוספות אומרים שהקנאה שלו היתה כמו צדקה, ומיד אחרי שעשה את זו הקנאה – צדקה הוא חירף וגידף לישראל, שמגיע להם כל העונש הזה שנענשו.

המעשה בזכריה הכהן הגדול שנהרג בבית המקדש

ד. וכדי לבאר את הדברים, נסביר את הרקע למה של המעשה שהיה שם: לאחאב היתה בת בשם עתליה, שהיא התחתנה עם המלך יהורם בן יהושפט מלך יהודה, והיא ילדה את אחזיהו המלך. אחרי שמת יהורם מלך אחזיהו, ואז אלישע הנביא שלח את אחד מבני הנביאים למשוח את יהוא למלך ישראל. ויהוא נסע לשומרון ושם הרג את יהורם בן אחאב מלך ישראל, וגם את אחזיהו שהיה שם שביקר אותו. וכתוב (מלכים ב' יא, א) "וַעֲתַלְיָה אִם אֲחֻזְיָהוּ רֵאֲתָהּ כִּי מֵת בְּנֵהּ וְתִקֶּם וְתֵאָבֵד אֶת כָּל יָרֵעַ הַמַּמְלָכָה". ואז אחות אחזיהו הצילה את יואש, כמו שכתוב (שם, ב) "וַתִּקַּח יְהוֹשֻׁבֵעַ בֵּת הַמֶּלֶךְ יוֹרָם אָחוֹת אֲחֻזְיָהוּ אֶת יוֹאָשׁ בֶּן אֲחֻזְיָה וְתִגַּב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַמּוֹמְתִים אֹתוֹ וְאֵת מִינִקְתּוֹ בְּחֹדֶר הַמַּטּוֹת וַיִּסְתְּרוּ אֹתוֹ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הוּמָת". ופירש"י ש'חדר המיטות' הוא עליית בית קודש הקדשים. והיה מתחבא שם במשך שש שנים, כשגדל קצת יואש, הכהן הגדול יהודע רצה להחזיר את המלוכה לבית דוד, והמליך את יואש, והרגו את עתליה. ויואש עשה הישר בעיני ה' כל ימי יהודע הכהן הגדול. ויהודע האריך ימים הרבה וחי מאה שלושים שנה, וקברו אותו בעיר דוד עם המלכים כי עשה טובה בישראל.

כשנפטר יהודע, כתוב (דברי הימים ב' כד, יז) "וַיֹּאחֲזִי מוֹת יְהוּדָע בָּאוּ שְׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אֶז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם", ומובא במדרש (שמות רבה ת, ב) שעשו אותו אלוה, וז"ל: מהו וישתחוו למלך שעשאוהו אלוה, אמרו לו אלולי שאתה אלוה לא היית יוצא לאחר שבעה שנים מבית קדשי הקדשים, אמר להן כך הוא וקבל על עצמו ליעשות אלוה והשחית לנפשו, עכ"ל. ואז כתוב (שם, כ-כב) "וַיִּרְוַח אֱלֹהִים לְבָשָׂה אֶת זְכַרְיָה בֶּן יְהוּדָע הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֵד מַעַל לְעַם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים לְמָה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת מִצְוֹת ה' וְגו'. וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֵהוּ אֲבָן בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ בְּחֹצֵר בֵּית ה'. וְלֹא זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ

מקבל עוד נשמה רביעית שהיא נשמת אליהו. והיתה לפינחס נשמה כזאת גדולה, והוא זוכה להיות חי לעולם. ולמה באמת פינחס חי לעולם? בגלל שעבשו יש לו את הנשמות של נדב ואביהוא, והם כבר מתו, ולא שייך להמית את מי שכבר מת, ולכן פינחס חי לעולם בתור אליהו.

מדוע נסתלקה הנבואה מפינחס במעשה יפתח וכיצד חזרה

ז. כתוב (דברי הימים א' ט, כ), "וּפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר נִגִּיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים ה' עִמּוֹ" – לפנים היה לו נבואה אבל אחר כך הוא הפסיד אותה למשך 200 שנה, כמו שאמרו חז"ל (קהלת רבה י, טו). ומבואר במדרש (ויקרא רבה לו, ד) שהסיבה לזה בגלל המעשה של יפתח שנדר נדר, ואמר (שופטים יא, לא): "וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֶשֶׁר יֵצֵא מִדְּלַתִּי בֵּיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׂוֹבֵי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לָהֶן וְהַעֲלִיתָהוּ עוֹלָה", ואומרת הגמרא (תענית ד). שיפתח שאל שלא כהוגן, שהרי איך אתה יודע מה יצא מהבית, אולי יצא כלב או חמור, למה אתה אומר דבר כזה, תידור נדר פשוט להקריב קרבן להשם. ומי יצאה בסוף? הבת שלו. יש מחלוקת בין התנאים האם פינחס קיים את הנדר או לא, אבל בפשטות הפסוקים משמע שהוא קיים את הנדר.

שואל המדרש למה יפתח לא נשאל על הנדר שלו אצל פינחס, שהיה חי באותו זמן, והרי אדם שנדר בטעות הולך לחכם ועושה לו פתח, ומתיר את נדרו (כי אם יפתח היה יודע מראש שבתו תצא מהבית לא היה נדר ככה). והתשובה – שהיתה פה בעיה של כבוד, אמנם כבוד של קדושה, כי יפתח אמר הרי אני מלך, ופינחס הוא כהן גדול, והמלך יותר גבוה מכהן גדול, לכן הוא צריך לבוא אצלי, לעומת זאת פינחס אמר הרי יפתח היה מלך שהיה רש בתורה, (כמ"ש "יפתח בדורו כשמואל בדורו" ראש השנה כה). כלומר אף שלא היה אדם גדול בכל אופן בדורו היה המנהיג, ולכן אני לא יכול לזלזל בכבוד התורה ולבוא אצלו. וכך בגלל 'מי יבוא למי' היה צריך יפתח לקיים את הנדר. ואז אומרת המדרש: 'בין כך ובין כך נהרגה הנערה'. (וזה אחד מפתגמי חז"ל שמתמשים בהם כביטוי). ושניהם נענשו, יפתח נענש בנישול אברים, ופינחס נענש שנסתלקה ממנו רוח הקודש. כמו שכתוב: "וּפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר נִגִּיד הָיָה עֲלֵיהֶם לְפָנִים ה' עִמּוֹ". כלומר שפעם היתה לו רוח הקודש, אבל אחר כך הסתלקה. נמצא, שבגלל העניין של יפתח הוא הפסיד את רוח הקודש למשך זמן רב של מאתיים שנה עד שהוא מקבל את נשמת אליהו הנביא, ואז חוזרת אליו רוח הקודש. עד שאלהו מסתלק בגופו לשמים ונעשה מלאך.

פינחס בחינת תפילה. וגם כשנעשה מלאך הוא מעלה את התפילות

ת. מה התפקיד של פינחס? כתוב (תהלים קו, ל) "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל" בגמרא ברכות (דף ט) שלומדים מפינחס שאין עמידה אלא תפילה בגלל שכתוב בו "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל". התפילה של פינחס היתה תפילה מאוד מיוחדת, כתוב בגמ' בסנהדרין (דף מד). הוא עשה פלילות עם קונו, וזו היתה תפילה חזקה מאוד. רבינו מדבר על העניין הזה בליקוטי מוהר"ן (תורה ח' ח"ב) ש"ויפלל" זה תפילה בבחינת דין. וגם אחרי שפינחס נהפך להיות אליהו, ואליהו עלה חי למרום ונהפך להיות מלאך, התפקיד של פינחס הוא אליהו הוא המלאך הממונה

למעלה, והן לא יכולות להגיע למקום שלהן כי עדיין הם לא חיו את שנות החיים שהם היו צריכים לחיות, ומצד שני גם למטה הם לא יכולים להיות. ועוד שלא נשאו נשים ולא הולידו בנים, ולכן לא יכלו לתקן את נשמותיהם במצות יבום, ולכן אומר הזוהר שהנשמות של נדב ואביהוא היו כמו נשמות ערטילאין שהם לא יכלו להיכנס למקום שלהם בגן עדן, וגם לא כאן בעוה"ז, ברגע שיצא הנשמה של פינחס פגשה את נשמות נדב ואביהוא והתכללה בהם, וחזרה עם הנשמות של נדב ואביהוא, ובוזה היה לפינחס תחיית המתים.

מדוע לא נעשה פינחס כהן רק עד שהרגו לזמרי

ו. ויש בזה דבר נפלא, הגמרא בזבחים (דף קא): אומרת, 'לא נתכהן פינחס אלא עד שהרגו לזמרי', שהרי פינחס לא נמשח עם הכהנים, ומצד שני הוא לא נולד לכהן, אלא נולד לאלער בעודו לוי. כי פינחס כבר נולד במצרים (כמובא בפרשת וארא, שמות ו, כה), ורק אחר כך נמשח אלעזר אביו להיות כהן. ופינחס בעצמו לא נמשח בשמן המשחה. ורק אהרון הכהן וארבעת בניו נדב ואביהוא, אלעזר ואיתמר, נמשחו. ולכן פינחס היה לוי. ופינחס קיבל את הכהונה רק כשהרג את זמרי, כשאמר הקב"ה: "וְהָיְתָה לוֹ וְלִזְרָעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהִנֵּחַ עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיו וַיִּכְפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" ואז נתכהן פינחס.

ולכאורה קשה, הרי הקב"ה תמיד נותן מידה כנגד מידה, וא"כ מה הקשר בין הריגת זמרי לבין קבלת הכהונה? לפני כמה שנים פירשנו פירוש יפה, שכהן מידתו 'חסד', ומי שהוא במידת החסד, הוא לא שייך בכלל למעשה של קנאה, ואם פינחס היה כבר כהן, אז פינחס לא היה מקנא והורג אותם, ולכן באותו זמן הוא היה לוי שהוא ב'גבורה', ולכן זו הסיבה לא נתכהן פינחס באותה שעה אע"פ שהיה גם הוא ראוי להיות כהן, עד שהרג את זמרי, ועשה את מעשה הקנאה, ועכשיו הוא יכול להיות כהן. ואדרבה, הקב"ה לא רצה שפינחס יקנא עוד פעם, כי קנאה זה דבר שעושים רק חד פעמי, זה לא הנהגה ושיטה, מי שהוא מה'קנאים' שכל הזמן הוא קנאי, זו לא דרך השם. דרך ה' היא, שמקנאים כשצריך לקנאות. אבל לא שזו הדרך בעבודת השם להיות קנאי.

אבל כעת נגיד הסבר יותר קבלי, מה הקשר של הקנאה לבין הכהונה? ועוד, הרי פינחס נולד בתור לוי, וגם הוא לא נמשח בשמן המשחה. ואיך פתאום הוא יעשה כהן? והתשובה: אומר הזוהר ע"י שהוא הרויח את הנשמות של נדב ואביהוא שהם נשמות של כהן, ולכן כשפרחה נשמת פינחס וקיבל נשמות חדשות של נדב ואביהוא שהם כהנים, ממילא הוא נעשה כהן.

אגב יש כוונה מאוד יפה שכתוב בסידור הרוקח, כשאומרים בהלל "א.נ.א השם הושיעה נא". ראשי תיבות: אליהו נדב אביהוא, והרי פינחס הוא אליהו, כדברי הזוהר הידוע (פר' פינחס דף רטו). שאומר: "פינחס דא אליהו", וכיון שפינחס הוא גם אליהו, ופינחס הוא גם נדב ואביהוא. ולכן הפסוק: "אנא ה' הושיעה נא" – אנ"א ראשי תיבות: אליהו, נדב, אביהוא, ומתפללים בזכות שלושת הצדיקים האלה. ולכן יש לפינחס שלוש נשמות (שלו, ונשמות נדב ואביהוא) ואחר כך הוא

אז הוא יכול להוליד, ויכול להתקיים "כי ביצחק יקרא לך זרע", כי בלא זה נשמה של נקבה בגוף זכר לא יכולה להוליד. נמצא, שפריחת הנשמה של יצחק שהיתה בעקידה, היא הפתרון, לכל הבעיות שהיו ליצחק. (א) שהוא מסטרא דנוקבא שהם מתים בקיצור שנים. (ב) שלא היה לו בת זוג, כי היתה הנשמה של רבקה אצלו. (ג) שלא יכל להוליד כי נשמה של נקבה בגוף זכר אינה יכולה להוליד, ועל ידי העקידה נולד יצחק מחדש בנשמה של זכר, וזכה לתקן את ג' הדברים האלו. וכן אצל פינחס גם הוא הרויח בזה שפרחה נשמתו במעשה זמרי, כי עי"ז רווח לשתי הנשמות הגדולות של נדב ואביהוא, ובזכות זה נעשה כהן, מה שלא היה ראוי לו וכנ"ל.

מה עוזר שיחס הכתוב לפינחס אחר אהרן לביזוי שביזו אותו

י. ועתה נלמד את דבר רש"י הראשון בפרשה, שהוא אחד מהרש"י הקשים מאוד, "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", פירש"י: "לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטס אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן" (סנהדרין פב: סוטה מג.). הייחוס של פינחס הוא בן אלעזר בן אהרן הכהן, אבל מצד האימא כתוב (שמות ו, כה): "וְאֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּינְחָס". ואומרת הגמרא בסוטה (דף מג.) שיש שני פירושים למילה פוטיאל: א. מבנות יוסף שפטפט ביצרו (שלא נתן ליצר הרע שלו להשתלט עליו) ב. שהכוונה לעוד סבא שלו מצד אימו – יתרו – שפיטס עגלים לעבודה זרה, אז מכל הייחוס הגדול של פינחס שהוא נכד של אהרן הכהן, והוא צאצא כמה דורות ליוסף הצדיק, המבזים תפסו את זה שיש לו ייחוס ליתרו, והיו מבזים אותו על כך. והמפרשים מסבירים שהסיבה שהיו מבזים אותו על זה, כי הם רצו להראות שהקנאה של פינחס לא היתה אמיתית, אלא היא באה לו בירושה מהסבא שלו שהיה גוי והתגייר, ולכן נשאר לו עדיין טבע האכזריות של הגוי, וזה לא מצד הקדושה כביכול. ובשביל זה יחסו הכתוב אחר אהרן הכהן.

ופה היה קשה לי ארבע קושיות (כמו שיש בהגדה של פסח): א. וכי עם ישראל לא יודעים שפינחס הוא נכד של אהרן? ולמה היה צריך לייחס אותו שוב אחרי אהרן? והרי הטענה שלהם שהוא נכד של יתרו שפיטס עגלים לעבודה זרה נשארה קיימת גם אחרי הייחוס שלו לאהרן שכולם יודעים את זה, ובכל אופן הם ביזו אותו מצד הייחוס השני, ואם כן מה הוסיף הכתוב בזה שהוא מייחס לאהרן הכהן. ב. למה כתוב שהיו **השבטים** מזלזלים בו, למה לא שהיו **ישראל** מזלזלים בו? ג. מה הנקודה שהזלזול היה על שהרג נשיא שבט מישראל, הרי גם אם הרג כל יהודי, אם זה לא בצדק יש לזלזל בו, ומשמע מלשון רש"י שמובא מהגמרא שכל הסיבה שביזוהו בגלל שהרג נשיא שבט מישראל דוקא. ד. למה הם זלזלו בו, הרי פינחס עשה לפי ההלכה, הרי זאת ההלכה וככה נפסק בשולחן ערוך (אבן העזר רטו, ב) "הבועל ארמית קנאים פוגעים בו".

כזבי רצתה לפתות את משה, וזמרי אמר לה שהוא גדול ממש

יא. והביאור בזה: הגמרא בסנהדרין (פב ע"א) אומרת שכשבא זמרי עם כוזבי אל משה ואהרן, כתוב: "והמה בוכים פתח אוהל מועד".

על כל תפילות של עם ישראל לעלותם, וכמו שמבואר בזהר וישלח (ח"א דף קסו:). אומרים "אלהו הנביא זכור לטוב". זכור לטוב זה בגימטריא 280 – וזה גימטריא של מלאך שנקרא סנדל+פון, (לא אומרים את כל השם, אבל עשינו סימן שהמילה פון זה טלפון, כלומר שאתה מדבר כאן וזה נשמע רחוק. וזה גם כן הנקודה של המלאך הזה. והכוונה כל אלה שנמצאים ב'סנדל' כאן למטה, וכמו פון' הוא מעלה את התפילות שלהם למעלה). כתוב בעין חיים (שער מ"ז שער כסא הכבוד פ"ז), שהמלאך הזה הוא המלאך של עולם העשייה, והוא נקרא 'איש היער', כי 'יער' זה גם כן גימטריא 280.

והמלאך 'סנדל' כתוב עליו בגמ' בחגיגה (דף יג:) שהוא קושר כתרים לקונו, ושואלת הגמ' שהרי אף אחד לא יודע היכן מקומו של הקב"ה, כמו שכתוב (יחזקאל ג, יב) "בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ", היינו מהמקום שהוא, שאין אנחנו יודעים היכן הוא, ואיך הוא קושר כתרים לקונו מהתפילות של ישראל? ומתרצת הגמ', שהוא עושה כתר לקונו ומשביע את הכתר שיעלה וישב בראשו של ה' ית'. נמצא, שפינחס הוא 'אלהו', הוא המלאך 'סנדלפון' שהוא מעלה את התפילות ע"י שמשביע אותם להיות כתר לקדוש ברוך הוא. זה התפקיד של פינחס שהוא אלהו, וכל זה בזכות הנשמות של נדב ואביהוא, שהם התעברו בו, עי"ז חזר פינחס לחיות, ואחרי כן נהפך לאלהו ונהפך למלאך סנדלפון".

גם יצחק כשפרחה נשמתו הרויח את בת זוגו ושיוכל ללדת

ט. ענין זה מזכיר לנו את מה שדיברנו בענין של עקדת יצחק, שדוקא זה שהסתלקה הנשמה שלו בשעת העקידה, זה היה רווח עצום, ואומר הזהר הקדוש שיצחק לא היה ראוי להוליד, מכיוון שהוא מ'סטרא דנוקבא' ולא היה ראוי להוליד ולא ראוי לחיות הרבה שנים. וא"כ איך יתקיים "כי ביצחק יקרא לך זרע"? הקב"ה אומר לאברהם להעלות אותו לעולה, וכתוב שבעקדה כשקרבה הסכין לצווארו אז פרח נשמתו. כי הרי את הג' ברכות ראשונות תקנו השלוש אבות, אברהם תיקן את ברכת אבות, וכמו שחותמים בה 'מגן אברהם'. יעקב תקן את ברכת 'האל הקדוש', כמו שכתוב (ישעיה כט, כג) "וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ", ויצחק תיקן את ברכת מחיה המתים. כי בשעה שקרבה הסכין לצוואר יצחק פרח נשמתו, ומיד המלאך צעק: "אברהם, אברהם... אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה", אפילו לא מום. וכהקב"ה החיה אותו פתח יצחק ואמר 'ברוך מחיה המתים'.

ומה הרויח יצחק שפרחה נשמתו? שני דברים: א. שניתנת לו בת זוג, כתוב כשאברהם חזר מהעקדה, אז (בראשית כב, ט) "וַיֵּצֵד לְאֶבְרָהָם לְאִמְרוֹ הֲנֵה יִלְדָה מִלְּכָה גַם הוּא בְּנִים לְנַחֲוֹר אָחִיד", עד שמסיים (שם, כג) "וּבִתּוֹאֵל יֵלֵד אֶת רִבְקָה". ואומר רש"י שכל הייחוסין שבפסוקים שם זה בא בשביל לייחס את רבקה שנולדה מיד אחרי העקדה. ולכאורה הדבר תמוה, למה יצחק עד גיל 37 עדיין לא נולדה לו הבת זוג שלו? והתשובה: מכיון שהנשמה של הבת זוג שלו היתה אצלו, כי יצחק היה מסטרא דנוקבא. ורק ע"י העקדה שפרחה נשמת יצחק, אז השתחררה הנשמה של רבקה הנקבה והוא קיבל נשמה חדשה של זכר, ויכלה להיוולד הבת זוגו שלו שהיא רבקה. גם רק

כיצד פינחס הרג לזמרי

יג. מה עשה פינחס? לקח רומח בידו, הרומח מורכב משני חלקים. החלק של העץ, ובסוף יש חתיכת מתכת. (ועושים אותו ככה ולא כולו מתכת כדי שלא יהיה מאוד כבד להשתמש בו). ופינחס פירק את הברזל, ולקח את העץ, ועשה כאילו הוא נשען על מקלו. הוא מגיע אל הקובה – האוהל, דהיינו למקום שנמצאים זמרי וכוזבי. ואז הוא מבלבל את שבט שמעון, ואומר להם: היכן מצינו ששבט שמעון גדול משל לוי (ו"א תנו לי גם כן להיכנס), והם התלהבו ואמרו 'התירו פרושים את הדבר', כלומר שאם אפילו פינחס הצדיק רוצה להיכנס ולבוא על כוזבי גם כן, סימן שבאמת זה מותר לחלוטין. ונתנו לו להיכנס ופינחס מיד חיבר את הברזל לרומח, ודקר את שניהם ויצא, ועצר את המגפה.

למדנו מזה, שכל ההלכה הזאת שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו היא לא היתה כל כך פשוטה באותה שעה, כי ממש רבינו ומכל ישראל התעלמה אז זו הלכה. וכשפינחס מגיע חשבו שבט שמעון שהתירו פרושים את הדבר, ואין בזה שום איסור. ולמה? וכי לא יודעים שאסור לישראל לבועל גויה. אלא כמו שהסברנו שיש פה איזה צד לומר, שבגלל שמדין באו מאברהם אבינו, ואם כן יש פה מקום של טעות.

מהו הקשר שבגלל שאבי אמו פיטם עגלים לע"ז? שלכן פינחס הרג וכו'

יד. ולכן באו ואמרו השבטים, יכול להיות שבאמת זמרי לא בסדר, אבל הוא לא חייב מיתה על הדבר הזה, ולמה הרגת אותו, אלא ודאי בגלל שאתה נכד של יתרו שעבד עבודה זרה, ולכן הלכת והרגת אותו, כי אצל גוי לשפוך דם זה דבר קל מאוד. יש פסוק בהושע שאומר (הושע יג, ב) "זִבְחֵי אֲדָם עֲגָלִים יִשְׁקֹן", מה פירוש הפסוק? (דרך אגב את הפסוק הזה דרשו על הנאצים ימח שמש, שהם היו מאוד אוהבים את הכלבים שלהם ומתנשקים איתם, אלה שיותר מדי אוהבים כלבים, בדרל כלל הם שונאי בני-אדם. אם אדם מוציא את האהבה שלו על בעלי חיים, ושם הוא בעיקר משקיע את האהבה, זה אומר שיש לו בעיה ביחסי אנוש, כי באמת אדם צריך להיות בין בני-האדם, ולתת את האהבה שלו לבן-אדם. וזה הפשט בפסוק "זִבְחֵי אֲדָם עֲגָלִים יִשְׁקֹן", שאנשים שהורגים בני אדם, הם אוהבים חיות).

דורשת הגמרא בסנהדרין (דף סג:) שעובדי עבודה זרה הם זובחי אדם. ומה היו עושים אותם הכמרים? היו אומרים לאנשים שהעבודה זרה מבקש את הבן שלהם כקרבן, וזה נקרא 'עבודה למולך', ועיקר הקרבן לעבודה זרה זה להקריב ח"ו קורבן אדם.

ובזה השבטים היו מבזים את פינחס, שהסבא שלו יתרו היה כומר לעבודה זרה וזובח אנשים לעבודה זרה, ולכן אצלך קל מאוד שפחות דמים, וגם אם פה יתכן שפינחס צודק של זמרי לא בסדר, אבל למה הלכת והרגת אותו, כי נתעלמה באותה שעה הלכה שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו.

עיקר הביזוי של השבטים שפינחס אינו מיוחס

טו. עוד שאלנו לגבי השאלה למה כתוב 'השבטים, כתוב בפרשה בפרק כ"ז כתוב הייחוס של עם ישראל. ושם בפסוק ה' כתוב: "חַנּוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלְזָא מִשְׁפַּחַת הַפְּלִאִי", אומר רש"י: "לפי שהיו

שואלת הגמ', מה הסיבה שבכו? אלא שהיה שם סיפור ארוך. האור החיים הקדוש' כותב שבאמת בנות מואב הן היו המופקרות והיתה רק מדיינית אחת, כוזבי בת צור – הבת של בלק (צור זה בלק), והיא הפקירה עצמה לזנות במצות אביה. מה ציוה אותה אביה? אמר לה: את בת מלך אל תשמעי לכל אחד, תשמעי רק לגדול שבהם. ומי זה הגדול שבהם? משה רבינו. כוזבי היתה אישה מאוד יפה, ואמר בלק בעצת בלעם, שתלך לפתות את משה רבינו.

מה היתה טענת זמרי באומרו 'בת יתרו מי התיירה לד'

יב. וכשהיא מגיעה למחנה ישראל, פוגשים אותה שבט שמעון, ומביאים אותה לזמרי נשיא שבטם. אומרת לו כוזבי, אני בת מלך, ואבא שלי ציווה אותי להישמע רק לגדול שבהם, שזה משה. אמר לה זמרי: 'אני יותר גדול ממשה', ולמה? כי הסדר של השבטים זה: ראובן, שמעון, לוי, לוי הוא השלישי, אני משמעון והשבט שלי יותר גדול משבט לוי של משה רבינו, ואם את רוצה לראות, תראי שאני אנצח אותו בהלכה. ואומרת הגמרא שם, שהביאה אצל משה ואמר לו: 'בן עמרם זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התיירה לך?'. מה הנקודה כאן? פעם הסברנו שיש כאן עומק מאוד יפה. זמרי טוען למשה רבינו אתה בודאי צדיק, ואם התחתנת עם בת יתרו זה סימן שהיא מותרת, (כי אפילו שזה היה קודם מתן תורה, הרי כתוב בגמ' ויזמא כח: שהאבות קיימו את כל התורה כולה, קודם שניתנה) וגם אתה משה רבינו בוודאי לא היתה נושא גויה, דבר שהתורה עתידה לאסור. אלא למה התרת לעצמך אשתך המדיינית, בגלל שהיא נכדה של אברהם, (מדיין הם בני קטורה, כמו שכתוב ובראשית כה, ב) "וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זִמְרֹן וְאֶת יִקְשָׁן וְאֶת מִדְיָן וְאֶת מִדְיָן". ואנחנו והמדיינים בעצם בני דודים, וכיון שהם בני קטורה שנולדו אחרי שאברהם אבינו נמול ונכנס ביהדות, א"כ הם לא גויים שבאו מבני נח שעתידיה התורה לאסור. וכיון שציפורה בת יתרו באה ממדיין היינו מאברהם אבינו, זה בודאי ההיתר שלך בבת יתרו, ואם בת יתרו מותרת, אז גם זאת – כוזבי – ג"כ מותרת. אבל ודאי זה לא נכון כי באמת רק עם ישראל שקיבלו תורה נקראים עם ישראל, וכל האומות לא נקראים ישראל, ורק משה שנשא את ציפורה משום שהיא התגיירה. אבל בני קטורה הם גוים גמורים לכל דבר מלבד למילה, כמו שאומר הרמב"ם (בהלכות מלכים י, ה) שבני קטורה צריכים למול בגלל שנולדו מאברהם אבינו, אחרי שקיבל מצווה מילה, כלומר, שלכל הגויים יש שבע מצוות בני נח, ובני קטורה יש להם בנוסף גם את מצוות מילה. וחוץ מזה אין שום דבר שהם שונים משאר בני נח.

כתוב באותה שעה התעלמה הלכה ממשה, ובזה הוכיח זמרי לכוזבי: 'הנה את רואה ניצחתי את משה אני יותר גדול ממנו, ונשמעה כוזבי לזמרי. ומיד מגיע פינחס ואומר למשה: אחי אבי אבא (אח של אהרן הכהן), לא כך אמרת לי כשירדת מהר סיני, ובאו כולם לקבל את פניך, ואמרת לי: "כל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו". פינחס זכר את זה, אך משה וכל עם ישראל שכחו את ההלכה הזו. ענה לו משה רבינו: "קריינא דאגרתא, איהו להוי פרוונקא", (השליח שקרא למלך את האיגרת, הוא גם מפרסם אותה) ומשה אומר לפינחס, תעשה אתה מה שצריך לעשות.

אומר הווי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום, ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". אומר הקב"ה: אל תחשבו שפינחס עשה את המעשה הזה בגלל שהוא נכד של יתרו, ואתם אומרים שבגלל שסבו זבח עגלים לעבודה זרה "זִבְחֵי אֲדָם עֲגָלִים יִשְׁקֹן" וקל בעיניו הענין של שפיכות דמים, ולכן הוא הרג נשיא שבט מישראל וכו', כמו הביזוי שאתם מבזים אותו. אלא פינחס הוא מיוחס אחר אהרן, לכומר שיש לו את המידות של אהרן אוהב שלום, ורודף שלום. ולכן כתוב: פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָו אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי". מה פירושו? פינחס עשה שלום במעשה שעשה, כי עשה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ואדרבה, לפינחס יש כאן את המידות של אהרן של אוהב שלום, ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. ופינחס לא שייך בכלל למה שהיה אבי אמו עובד עבודה זרה.

לפארה בכל מקום שהתורה מזכירה שם היא מזכירה את היחס

יח. ונסיים ביישוב עוד שאלה קטנה, מה דקדוק שמייחס הכתוב את פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, הרי כך דרך הכתוב שכל פעם שנזכר שם בתורה, כותבים את הייחוס שלו. ולדוגמא 'בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה', וכן כתוב 'קרח בן קהת בן לוי', (ועוד שואלים למה לא כתוב בן יעקב). אז מאיפה כל הדקדוק של חז"ל שהיו מבזים את פינחס וכו' ולפיכך הכתוב מייחס אותו אחר אהרן?

והתשובה: הפסוק "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן" בפרשתנו זה פרק כ"ה פסוק י"א. והנה רק ארבעה פסוקים קודם בפרשה שעברה, שם גם כן כתוב "וַיִּרְא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקָּם מִתוֹךְ הָעֵדָה וכו'", ואז כבר הכתוב מייחס אותו. כלומר, שעיקר הדקדוק הוא מזה שרק ארבעה פסוקים קודם (כה, ז) כבר כתוב את הייחוס שלו "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן", ולמה עכשיו בפסוק י"א הכתוב מייחסו שוב "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן". אלא שבא ללמד שהיו מבזים אותו משום שסבו היה יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה, והיו מבזים אותו שקל בעיניו שפיכות דמים. ולכן התורה באה לייחס אותו שוב אחרי המעשה של הריגת זמרי, אחר אהרן הכהן שהוא אוהב שלום ורודף שלום, ולומר שלפינחס היה את המידות של אהרן, ואדרבה במעשהו עשה שלום, כי עשה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים וכנ"ל. ויהי רצון שנזכה לשלום אמיתי בין כל עם ישראל, ונזכה להתגלות משיח צדקנו ובבניין ירושלים ת"ו בב"א.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

(מוקדש לע"נ צביה בת סאלם - צדוק בן צאלח - חיים בן מוסא ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.)
לעילוי נשמת אברהם פואד בן אילנה הלה ז"ל / ולעילוי נשמת: חממה בת סאלם ז"ל)

האומות מבזין אותם, ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, וזהו שמפורש ע"י דוד, "שבטי יה עדות לישראל" השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם". עכ"ל. הקב"ה מעיד על כל יהודי שהוא מיוחס, בזכות שהם שמרו במצרים על הקדושה שלהם כמובא בגמ' ביומא (דף עה.) "גן נעול אחותי כלה, גל נעול מעיין חתום" שכולם בין הזכרים ובין הנקבות היו שמורים מעריות במצרים. וזה 'שבטי יה עדות לישראל'.

ומה מבזים השבטים את פינחס? אומרים לו אנחנו כולנו מיוחסים מאבא ואימא, כולם בנים של בני ישראל אבל אתה מיוחס רק מאבא אבל לא מיוחס מאמא, ואתה לא שייך לבחינת "שבטי יה עדות לישראל". וכך מצאתי במדרש בחז"ל (בילקוט שמעוני רמז תשע"א) שאמרו ארבע באו ממשפחה בזויה, ואלו הן פינחס וכו', ע"כ. וכיון שפינחס היה מיוחס רק מאבא ולא מאמא, לכן ביזו אותו.

מי היה שאול בן הכנענית

טז. ועוד אמרו "והרג נשיא שבט מישראל", הם אמרו לפינחס: זמרי יותר תלמיד חכם ממך, הוא נשיא שבט מישראל. מי זה זמרי בן סלוא? זמרי בן סלוא כתוב בגמ' (סנהדרין פב:) ובמדרש (במדבר רבה כא, א) שהוא היה שאול בן הכנענית. על שאול בן הכנענית פירש"י (בראשית מ, י) בן דינה שנבעלה לכנעני, כשהרגו את שכס לא היתה דינה רוצה לצאת עד שנשבע לה שמעון שישאנה, עכ"ל. וכתוב בסוף מסכת סופרים בת שש היתה דינה כשהולידה את אסנת משכס ובת שבע היתה כשהולידה את שאול משמעון. וא"כ הוא היה אדם גדול מאוד מירדי מצרים ושהאריך ימים כל כך עד עכשיו. וכן מובא בחסד לאברהם אזולאי (מעין ד' נהר מ"ט), ע"ש. [מדברי הרמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות (מאמר אם כל חי ח"א סי' ג'), והובא בילוקט הראוני בפרשתנו (אות פ"ד), משמע ששאול בן הכנענית הוא בן דינה משכס. ובוזה מיושב קושית התוס' על התורה, שהקשו על רש"י איך נשא שמעון את אחותו מאמו דינה, הרי היא אסורה גם לבני נח. וגם קשה עוד איך אמרו חז"ל (בבא בתרא טו:) שהיתה נשואה דינה לאיוב, הרי נשאה שמעון (וקשה לומר שגירשה או אחרי פטירת שמעון נשאה לאיוב). אבל כפי הנ"ל, לא נשא שמעון את דינה, רק גידל אותה בביתו, ושאול הוא בן דינה משכס].

וזה מה שהיו השבטים מבזים לפינחס: 'פינחס את מי הרגת, את נשיא שבט שמעון, שהוא כל כך גדול, הוא הבן של דינה בת יעקב, וזכה לראות את יעקב אבינו והיה משבעים נפש של יורדי מצרים, ואיך אתה הורג נשיא שבט של ישראל, הוא ודאי יודע תורה הרבה יותר טוב ממך, ואדרבה מה שהוא עשה, ייתכן שזה מעשה מותר. אז ישבנו גם את הקושיה השלישית.

הייחוס אחר אהרן לומר שפינחס היה רודף שלום

יז. וכעת נתרין את הקושיה האחרונה. מה עוזר שמייחס אותו הקב"ה אחרי אהרון הכהן, הרי סוף סוף כל הטענה שהוא בן של יתרו. אלא מה מיוחד באהרון הכהן. ידועה המשנה באבות (א' משנה י"ב) "הלל